

การประเมินโดยใช้ rubric ในการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ: กรณีศึกษา รายวิชาสัมมนาทางบริหารธุรกิจ

RUBRIC-BASED ASSESSMENT FOR ENHANCING INFORMATION LITERACY SKILLS OF BUSINESS
ADMINISTRATION AND ENTREPRENEURSHIP STUDENTS: A CASE STUDY OF THE BUSINESS
ADMINISTRATION SEMINAR COURSE

ศุทธิกานต์ คงคล้าย

สาขาวิชาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

Sutthikarn Khong-khai

Program in Business Administration and Entrepreneurship, Maejo University-Chumphon Campus

Corresponding Author E-mail: mjuonn@gmail.com

(Received : March 30, 2026; Edit : April 17, 2026; accepted : April 20, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนรายวิชาสัมมนาทางบริหารธุรกิจ 2) วิเคราะห์ผลการเรียนรู้จากการใช้การประเมินแบบ rubric และ 3) ศึกษาการรับรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการประเมินแบบ rubric เป็นการวิจัยในชั้นเรียนแบบผสมวิธี ประชากร คือ นักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ภาคการศึกษาที่ 2/2568 จำนวน 22 คน ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ผู้เข้าร่วมจริง 18 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยเกณฑ์ rubric สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ 7 กิจกรรมที่จัดลำดับแบบเสริมต่อยอด (Scaffolding) จากทักษะการสืบค้นพื้นฐานไปจนถึงทักษะการบูรณาการเป็นรายงานสัมมนาเชิงวิเคราะห์ บูรณาการเกณฑ์ CRAAP Test ซึ่งเป็นเกณฑ์ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ ความทันสมัย (Currency) ความเกี่ยวข้อง (Relevance) ความน่าเชื่อถือของผู้เขียน (Authority) ความถูกต้อง (Accuracy) และวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ (Purpose) เข้าเป็นเกณฑ์ย่อยใน rubric ซึ่งเป็นนวัตกรรมของการศึกษาครั้งนี้ที่แตกต่างจากรูปแบบทั่วไปที่มุ่งเน้นเฉพาะคุณภาพผลงาน โดย rubric ในการศึกษานี้เน้นให้นักศึกษาประเมินความน่าเชื่อถือ แหล่งที่มา และความทันสมัยของแหล่งข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมข้อมูลป้อนกลับรายบุคคล แบบประเมินตนเองก่อนและหลังเรียน และแบบสอบถามการรับรู้และความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะการรู้สารสนเทศหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกด้าน ค่าเฉลี่ยภาพรวมเพิ่มขึ้นจาก 2.05 เป็น 4.07 ด้วยขนาดอิทธิพลใหญ่มาก (Cohen's $d = 2.88$) โดยทักษะที่มีค่าเฉลี่ยการพัฒนาสูงสุด คือ การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (ผลต่าง +2.33) ซึ่งสะท้อนจุดแข็งของการบูรณาการเกณฑ์ CRAAP Test เข้ากับ rubric 2) ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 65.5 เป็นร้อยละ 97.8 ขณะที่ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานลดลงจาก 1.87 เหลือ 0.27 ซึ่งสะท้อนว่า ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคลช่วยลดความแตกต่างระหว่างผู้เรียน และข้อมูลเชิงคุณภาพยืนยันการเปลี่ยนพฤติกรรมสืบค้นฐานข้อมูลวิชาการ และ 3) นักศึกษามีการรับรู้ต่อ rubric ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.66$) และมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$) ผลการวิจัยบ่งชี้ว่า การประเมินแบบ rubric ร่วมกับเกณฑ์ CRAAP Test และการจัดกิจกรรมแบบเสริมต่อยอดสามารถส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การรู้สารสนเทศ, การประเมินแบบ Rubric, CRAAP Test, สัมมนาทางบริหารธุรกิจ, การเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This study aimed to 1) examine students' information literacy skills before and after taking the Business Administration Seminar course, 2) analyze learning outcomes from the implementation of rubric-based assessment, and 3) investigate students' perceptions and satisfaction toward rubric-based assessment. A mixed methods classroom research design was employed. The population consisted of 22 students in the Business Administration and Entrepreneurship Program, Maejo University-Chumphon Campus, semester 2/2025, studied through census method with 18 actual participants. Research instruments comprised scoring rubrics for seven scaffolded learning activities sequenced from foundational information retrieval skills to integrated analytical seminar reporting, integrating the CRAAP Test criteria—a five-dimensional framework for evaluating source credibility comprising Currency, Relevance, Authority, Accuracy, and Purpose—into rubric sub-criteria, which represents the innovation of this study that distinguishes it from conventional rubrics focused solely on output quality, by emphasizing students' systematic evaluation of source credibility, provenance, and currency, with individualized feedback, a retrospective pretest self-assessment, and a perception and satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, Wilcoxon Signed-Rank Test, and content analysis. The findings revealed that 1) post-course information literacy skills were significantly higher than pre-course skills at the .001 level across all dimensions, with overall mean scores increasing from 2.05 to 4.07 and a very large effect size (Cohen's $d = 2.88$), with the highest growth observed in evaluating source credibility (mean difference = +2.33), reflecting the strength of integrating CRAAP Test criteria into the rubric; 2) mean percentage scores of learning activities increased from 65.5% to 97.8%, while standard deviations decreased from 1.87 to 0.27, indicating that individualized feedback reduced individual differences among learners, and qualitative data confirmed behavioral shifts from general online sources to academic databases; and 3) students' perceptions of rubrics were at the highest level ($\mu = 4.66$) and satisfaction was at the highest level ($\mu = 4.74$). The results indicate that rubric-based assessment combined with CRAAP Test criteria and scaffolded learning activities can effectively enhance information literacy skills of undergraduate students.

Keywords : Information Literacy, Rubric-based Assessment, CRAAP Test, Business Administration Seminar, Active Learning

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่ข้อมูลสารสนเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายผ่านช่องทางดิจิทัล (Digital) ทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) จึงเป็นสมรรถนะสำคัญที่นักศึกษาระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนา สมาคมห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries, 2016) ให้นิยามการรู้สารสนเทศว่า เป็นชุดความสามารถแบบบูรณาการที่ครอบคลุมการค้นพบสารสนเทศอย่างไต่ตรง การเข้าใจกระบวนการผลิตและคุณค่าของสารสนเทศ ตลอดจนการใช้สารสนเทศในการสร้างความรู้ใหม่และการมีส่วนร่วมอย่างมีจริยธรรมในชุมชนการเรียนรู้ กรอบแนวคิดดังกล่าวประกอบด้วยแนวคิดหลัก 6 กรอบ (Six Frames) โดยกรอบ "Authority Is Constructed and Contextual" เน้นว่า ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลมีลักษณะที่ถูกสร้างขึ้นและขึ้นอยู่กับบริบท ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาทักษะ การประเมินแหล่งข้อมูล มีใช้ทักษะที่เกิดขึ้นเองจากการใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ในบริบทอุดมศึกษาไทย (ดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์ และชุติมา สัจจานันท์, 2563) ศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวารสารศาสตร์ พบว่า นักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยทักษะ ด้านการใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมมีคะแนนต่ำที่สุด ซึ่งสะท้อนว่าปัญหาด้านการรู้สารสนเทศเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบในบริบทอุดมศึกษาไทย ทั้งนี้ พัฒนาการของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ (Generative Artificial Intelligence) ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้เปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของสารสนเทศ เนื่องจากเทคโนโลยีดังกล่าวมีความสามารถในการสังเคราะห์เนื้อหาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผลงานที่สร้างสรรค์โดยมนุษย์ จนทำให้การจำแนกความแตกต่างระหว่างสารสนเทศที่สร้างโดยมนุษย์และสารสนเทศที่สังเคราะห์โดยปัญญาประดิษฐ์เป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นปัจจัยเร่งการแพร่กระจายของข้อมูลลวง (Misinformation) และเนื้อหาปลอมแปลงในรูปแบบสื่อสังเคราะห์ปลอม (Deepfake) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Al-kfairy et al., 2024) สำหรับบริบทอุดมศึกษาไทย ผลการศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษามีระดับความรู้และความเข้าใจต่อปัญญาประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์อยู่เพียงระดับปานกลาง ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ถึงความเสี่ยงของการใช้งานที่ขาดความรอบคอบและอาจนำไปสู่การละเมิดหลักจริยธรรมทางวิชาการ (นพจุจ นาคบุรี และอุณเรื่อน เล็กน้อย, 2568) สภาพการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่า ทักษะการสืบค้นสารสนเทศในลักษณะดั้งเดิมไม่อาจรองรับความซับซ้อนของสภาพแวดล้อมสารสนเทศในปัจจุบันได้อย่างเพียงพอ ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งสารสนเทศอย่างเป็นระบบ กรอบแนวคิดการรู้สารสนเทศในยุคปัจจุบันจึงต้องขยายขอบเขตเพื่อบูรณาการกับการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) ทั้งในมิติความรู้ความเข้าใจและมิติการประเมินผลอย่างสมดุล (นพจุจ นาคบุรี และอุณเรื่อน เล็กน้อย, 2568) ในการนี้ เกณฑ์การประเมินแหล่งสารสนเทศอย่าง CRAAP Test จึงนับเป็นเครื่องมือที่ตอบสนองต่อความท้าทายของบริบทดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะการรู้สารสนเทศมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการตัดสินใจทางธุรกิจในโลกปัจจุบันต้องอาศัยข้อมูลที่มีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และทันสมัย การที่นักศึกษาสามารถระบุ ค้นหา ประเมิน และนำสารสนเทศมาสนับสนุนการวิเคราะห์ทางธุรกิจได้อย่างมีระบบ จึงเป็นทักษะที่เชื่อมโยงโดยตรงกับความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Mughari, et al., 2023) ซึ่งระบุว่า ทักษะการรู้สารสนเทศเป็นตัวทำนายเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักศึกษาสายบริหารธุรกิจ อย่างไรก็ตาม จากประสบการณ์การสอนรายวิชาสัมมนาทางบริหารธุรกิจ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร ในภาคการศึกษาที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการสืบค้นและการใช้สารสนเทศของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) การระบุชื่อวารสารไม่ถูกต้อง 2) การไม่ปฏิบัติตามโครงสร้างที่กำหนด โดยมักใช้อ้างอิงจากบล็อก (Blog) หรือเว็บไซต์ทั่วไปแทนฐานข้อมูลวิชาการ TCI 3) การส่งงานที่ไม่สืบค้นจากแหล่งข้อมูลวิชาการที่กำหนด และ 4) การขาดทักษะในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล โดยไม่สามารถแยกแยะบทความวิชาการออกจากเอกสารทั่วไปได้ ปัญหาเหล่านี้บ่งชี้ว่า นักศึกษาขาดทักษะการรู้สารสนเทศในระดับพื้นฐาน โดยเฉพาะทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลซึ่งเป็นแนวคิดหลักประการหนึ่งตามกรอบ (Association of College and Research Libraries, 2016)

ผู้วิจัยจึงออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสัมมนาทางบริหารธุรกิจ ภาคการศึกษาที่ 2/2568 โดยใช้การประเมินแบบรูบริก (Rubric-based Assessment) เป็นกลไกหลักในการสื่อสารเกณฑ์และให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) รายบุคคล สำหรับทุกกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดภาคการศึกษา ทั้งนี้ การให้ข้อมูลป้อนกลับในลักษณะดั้งเดิมที่ปราศจากเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนมักขาดความเฉพาะเจาะจง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถระบุจุดที่ต้องปรับปรุงได้อย่างเป็นระบบ (Stevens and Levi, 2005) ในทางกลับกัน การประเมินแบบรูบริกกำหนดเกณฑ์และระดับคุณภาพผลงานอย่างเป็นรูปธรรม ช่วยให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือวางแผนและตรวจสอบผลงานด้วยตนเองก่อนส่ง (Andrade and Du, 2005) ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งกับบริบทของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจที่จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการประเมินข้อมูลและการตัดสินใจบนพื้นฐานเกณฑ์ที่ชัดเจน กล่าวคือ รูบริกเป็นเครื่องมือการให้คะแนนที่แบ่งงานมอบหมายออกเป็นองค์ประกอบย่อยและให้คำอธิบายอย่างละเอียดเกี่ยวกับระดับผลงานแต่ละระดับ

(Stevens and Levi, 2005) ซึ่งในบริบทอุดมศึกษาไทย ระบุได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การประเมินมีความชัดเจน โปร่งใส และส่งเสริมการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (Self-regulated Learning) ผ่านการสื่อสารเกณฑ์ที่ชัดเจนและการให้ข้อมูล ป้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ (รัตนภรณ์ ทรงนภาวุฒิกุล, 2560) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบรูบริกสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 7 กิจกรรม พร้อมบูรณาการเครื่องมือเสริม 2 ส่วน ได้แก่ 1) เกณฑ์การประเมินแหล่งข้อมูล CRAAP Test ซึ่งเป็นเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น โดยบรรณารักษ์แห่ง Meriam Library มหาวิทยาลัย California State University, Chico (Blakeslee, 2004) ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ ความทันสมัย (Currency) ความเกี่ยวข้อง (Relevance) ความน่าเชื่อถือของผู้เขียน (Authority) ความถูกต้อง (Accuracy) และวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ (Purpose) โดยจุดแข็งของเครื่องมือนี้คือการเปลี่ยนทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ที่เป็นนามธรรมให้เป็นเกณฑ์ที่จับต้องได้ ทำให้นักศึกษาสามารถฝึกประเมินแหล่งข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ และ 2) การจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้แบบ เสริมต่อยอด (Scaffolded Learning) ซึ่งมีรากฐานจากทฤษฎีเขตพัฒนาการใกล้เคียง (Zone of Proximal Development) ที่อธิบายว่า ผู้เรียนสามารถก้าวข้ามขีดจำกัดของตนเองได้เมื่อได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม (Vygotsky, 1978) ผู้วิจัยออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ 7 กิจกรรมที่จัดลำดับจากทักษะพื้นฐาน (การค้นหาค้นหาความวิชาการและการประเมินด้วย CRAAP Test) ไปจนถึงทักษะบูรณาการ (การนำเสนอสมมติฐานเชิงวิเคราะห์และรายงานฉบับสมบูรณ์) โดยทุกกิจกรรมประเมินด้วยรูบริกและให้ข้อมูล ป้อนกลับรายบุคคลก่อนเข้าสู่กิจกรรมถัดไป

แม้งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศและการประเมินแบบรูบริกจะมีจำนวนมากในต่างประเทศ เมื่อพิจารณาใน บริบทไทย พบช่องว่างที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก ยังขาดงานวิจัยที่ศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศในบริบทรายวิชาสัมพันธ์ ทางบริหารธุรกิจโดยเฉพาะ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ในไทยศึกษาในบริบทห้องสมุดหรือสาขาสารสนเทศศาสตร์ (จันทกานต์ พัน เลี้ยว, 2562; ดวงแก้ว เงินพลทรัพย์ และชุตินา สัจจามันท์, 2563) ประการที่สอง ยังขาดงานวิจัยที่ใช้รูบริกเป็นกลไกหลักในการ ประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับ ร่วมกับ CRAAP Test และการจัดลำดับกิจกรรมแบบเสริมต่อยอด เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดภาคการศึกษา และประการที่สาม ยังขาดหลักฐานเชิงประจักษ์จากสถาบันในภูมิภาคที่นักศึกษาไม่มีพื้นฐานความรู้หลากหลาย ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการใช้การประเมินแบบรูบริกในการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาบริหารธุรกิจ เพื่อเติม เต็มช่องว่างดังกล่าวและเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบรายวิชาในระดับอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนรายวิชาสัมพันธ์ทางบริหารธุรกิจ
2. เพื่อวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาจากการใช้การประเมินแบบรูบริก (Rubric-based Assessment) ในรายวิชา สัมมนาทางบริหารธุรกิจ
3. เพื่อศึกษาการรับรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้การประเมินแบบรูบริก (Rubric-based Assessment)

การทบทวนวรรณกรรม

1. การรู้สารสนเทศ (Information Literacy)

การรู้สารสนเทศเป็นแนวคิดที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ทศวรรษ 1970 โดยสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 1989) ให้นิยามการรู้สารสนเทศว่า เป็นความสามารถในการตระหนักเมื่อต้องการสารสนเทศ และมีความสามารถในการค้นหา ประเมิน และใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อมามีการพัฒนารอบแนวคิดการรู้สารสนเทศสำหรับ อุดมศึกษา ซึ่งเน้นการคิดเชิงวิพากษ์และการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากกว่ารายการทักษะที่ตายตัว ประกอบด้วย 6 กรอบแนวคิดหลัก ได้แก่ ความน่าเชื่อถือถูกสร้างขึ้นและขึ้นอยู่กับบริบท (Authority Is Constructed and Contextual) การสร้างสารสนเทศเป็น กระบวนการ (Information Creation as a Process) สารสนเทศมีคุณค่า (Information Has Value) การวิจัยเป็นการสืบเสาะ (Research as Inquiry) ความรู้เป็นบทสนทนา (Scholarship as Conversation) และการสืบค้นเป็นการสำรวจเชิงกลยุทธ์ (Searching as Strategic Exploration) (Association of College and Research Libraries, 2016)

ในบริบทอุดมศึกษาไทย พบว่า พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตโดยรวมอยู่ในระดับสูง แต่ด้านที่ต่ำที่สุด คือ การใช้แหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย (ภคพร อำมาตย์มณี ชุ่มอินทร์จักร์, 2559) สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการรู้สารสนเทศโดยรวมระดับมาก แต่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ กว่ามีระดับการรู้สารสนเทศน้อยกว่า (กาญจนา คำสมบัติ, 2562) นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จคือการบูรณา การทักษะการรู้สารสนเทศเข้าสู่หลักสูตรอุดมศึกษา (Basili, et al., 2022) ซึ่งสนับสนุนแนวทางของการวิจัยครั้งนี้โดยตรง

2. การประเมินแบบรูบริก (Rubric-based Assessment)

รูบริกเป็นเครื่องมือการให้คะแนนที่แบ่งงานมอบหมายเป็นองค์ประกอบย่อยพร้อมคำอธิบายระดับผลงาน โดยมีประโยชน์ 3 ประการ ได้แก่ 1) ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจความคาดหวัง 2) ให้ข้อมูลป้อนกลับที่เฉพาะเจาะจง และ 3) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (Stevens and Levi, 2005) นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาใช้รูบริกในการวางแผน ตรวจสอบก่อนส่งงาน และทบทวนข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งช่วยลดความวิตกกังวลและเพิ่มคุณภาพผลงาน (Andrade and Du, 2005)

ในบริบทอุดมศึกษาไทย รูบริกช่วยให้ผู้สอนประเมินทักษะการปฏิบัติได้อย่างโปร่งใสและส่งเสริมการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (รัตนารักษ์ ทรงนภาวุฒิกุล, 2560) นอกจากนี้ยังพบว่า การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาเกณฑ์รูบริกช่วยเพิ่มความเข้าใจในเกณฑ์การประเมินและส่งเสริมคุณภาพผลงาน (จารุณีย์ นิมิตรวิวัฒน์ และคณะ, 2567)

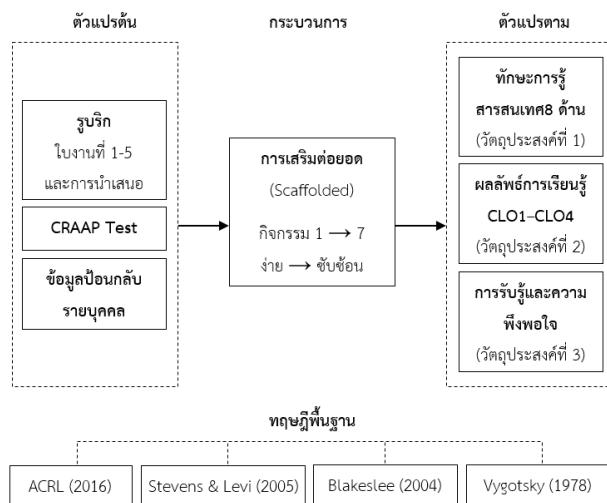
3. CRAAP Test กับการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล

CRAAP Test เป็นเกณฑ์การประเมินแหล่งข้อมูลที่ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ ความทันสมัย (Currency) ความเกี่ยวข้อง (Relevance) ความน่าเชื่อถือของผู้เขียน (Authority) ความถูกต้อง (Accuracy) และวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ (Purpose) (Blakeslee, 2004) เกณฑ์นี้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในการสอนทักษะการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเปลี่ยนทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ที่เป็นนามธรรมให้เป็นเกณฑ์ที่จับต้องได้

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบงานวิจัยในบริบทอุดมศึกษาไทยที่นำ CRAAP Test มาใช้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นช่องว่างที่งานวิจัยนี้มุ่งเติมเต็ม

กรอบแนวคิดการวิจัย

กิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 7 กิจกรรม ในรายวิชาสัมมนาทางบริหารธุรกิจออกแบบตามหลักการเสริมต่อยอด (Scaffolded Learning) ของ Vygotsky (1978) โดยเรียงลำดับความซับซ้อนเพิ่มขึ้น ตั้งแต่การสืบค้นและประเมินแหล่งข้อมูล (ใบงานที่ 1–2) การตั้งประเด็นปัญหาและการเขียนบทนำ (ใบงานที่ 3–4) การบูรณาการเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์และการนำเสนอสัมมนาเชิงวิเคราะห์ จนถึง การสะท้อนการเรียนรู้ (ใบงานที่ 5) ทั้งนี้ ตัวแปรต้น คือ การประเมินแบบรูบริก ประกอบด้วยรูบริกของใบงานที่ 1–5 และการนำเสนอ เกณฑ์การประเมินแหล่งข้อมูล CRAAP Test และข้อมูลป้อนกลับรายบุคคล ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการรู้สารสนเทศ 8 ด้าน (วัดจุดประสงค์ที่ 1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ CLO1–CLO4 (วัดจุดประสงค์ที่ 2) การรับรู้และความพึงพอใจ (วัดจุดประสงค์ที่ 3)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนแบบผสมวิธี (Mixed Methods Classroom Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) ที่ผสมผสานข้อมูลเชิงปริมาณจากคะแนนใบงานและมาตราวัด Likert เข้ากับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสะท้อนการเรียนรู้ของนักศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสัมมนาทางบริหารธุรกิจ รหัสวิชา 11305018 ภาคการศึกษาที่ 2/2568 สาขาวิชาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร จำนวน 22 คน โดยใช้วิธีการศึกษาจากประชากรทั้งหมด

เนื่องจากประชากรมีจำนวนจำกัดและสามารถเข้าถึงได้ทุกคน

กระบวนการดำเนินการ

กระบวนการดำเนินการแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการเรียนการสอนและเครื่องมือประเมินผล โดยพัฒนาเกณฑ์รูบริกสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ 7 กิจกรรม (ใบงาน 5 ชิ้น โดยใบงานที่ 2 แบ่งส่ง 2 ครั้ง และการนำเสนอสัมมนาเชิงวิเคราะห์) ที่ครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ CLO1–CLO4 ตามกรอบ OBE 2) การดำเนินการสอนตลอดภาคการศึกษา 2/2568 โดยใช้รูบริกเป็นเครื่องมือประเมินและให้ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคลหลังส่งใบงาน แต่ละชิ้น 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากคะแนนกิจกรรมที่ 1–7 การประเมินตนเองก่อนและหลังเรียน และแบบสอบถามวิจัย และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เกณฑ์การประเมินแบบรูบริก (Scoring Rubric) ผู้วิจัยออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตลอดภาคการศึกษา จำนวน 7 กิจกรรม รวม 100 คะแนน ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีรูบริกกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นระดับพร้อมคำอธิบายรายละเอียดอย่างชัดเจน ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 ใบงานที่ 1 การสืบค้นบทความวิชาการ จากฐานข้อมูล TCI และการประเมินคุณภาพแหล่งข้อมูลด้วยเกณฑ์ CRAAP Test (5 คะแนน, CLO1) กิจกรรมที่ 2 และ 3 ใบงานที่ 2 การวิเคราะห์บทความวิชาการ จำนวน 2 ครั้ง (ครั้งละ 5 คะแนน รวม 10 คะแนน, CLO2) กิจกรรมที่ 4 ใบงานที่ 3 การตั้งประเด็นปัญหาทางธุรกิจและการค้นข้อมูลสนับสนุน (10 คะแนน, CLO2) กิจกรรมที่ 5 ใบงานที่ 4 การร่างส่วนที่ 1 บทนำ (5 คะแนน, CLO3) กิจกรรมที่ 6 การนำเสนอสัมมนาเชิงวิเคราะห์ โดยแบ่งการประเมินเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านรายงานสัมมนาทางธุรกิจฉบับสมบูรณ์ (35 คะแนน) ด้านเนื้อหา (10 คะแนน) ด้านการนำเสนอ (10 คะแนน) และด้านสื่อและการจัดการ (5 คะแนน) รวม 60 คะแนน (CLO3 และ CLO4) และกิจกรรมที่ 7 ใบงานที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้และการเรียนรู้จากเพื่อน (10 คะแนน, CLO4)

ส่วนที่ 2 แบบประเมินตนเอง (Self-Assessment) ด้านทักษะการรู้สารสนเทศ เป็นส่วนหนึ่งของใบงานที่ 5 ส่วน A ประกอบด้วยการประเมินทักษะก่อนและหลังเรียน 8 ด้าน โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert 5 ระดับ ด้วยวิธีการประเมินย้อนหลัง (Retrospective Pretest) ณ สัปดาห์สุดท้ายของภาคการศึกษา คำถามเปิดให้ระบุทักษะที่พัฒนาขึ้นมากที่สุดพร้อมเหตุผล และการสะท้อนการเรียนรู้ครอบคลุมสิ่งที่ภูมิใจ สิ่งที่ทำหาย และทักษะที่จะนำไปใช้ในอนาคต

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้และความพึงพอใจต่อการประเมินแบบรูบริก จัดทำผ่านกูเกิลฟอร์ม (Google Forms) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 การรับรู้และความเข้าใจต่อรูบริก จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการจัดการรายวิชา จำนวน 4 ข้อ ทั้ง 2 ตอนเป็นแบบมาตรวัด Likert 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ จำนวน 2 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตลอดภาคการศึกษาที่ 2/2568 (17 พฤศจิกายน 2568 ถึง 15 มีนาคม 2569) แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เก็บคะแนนกิจกรรมที่ 1–6 โดยแจกรูบริกก่อนลงมือทำงานและให้ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคลหลังส่งงาน ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลประเมินตนเองก่อนและหลังเรียนพร้อมการสะท้อนการเรียนรู้ผ่านใบงานที่ 5 ในสัปดาห์สุดท้าย และระยะที่ 3 เก็บแบบสอบถามการรับรู้และความพึงพอใจผ่านกูเกิลฟอร์ม (Google Forms) หลังสิ้นสุดการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนประเมินตนเองก่อนและ หลังเรียนทั้ง 8 ด้าน ทดสอบการแจกแจงปกติด้วยสถิติ Shapiro-Wilk Test หากไม่เป็นการแจกแจงปกติจะใช้ Wilcoxon Signed-Rank Test เป็นสถิติหลัก และรายงาน Paired Samples t-test เป็นข้อมูลเสริมเพื่อยืนยันความแข็งแกร่งของผลวิเคราะห์ (Robustness Check) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

วัตถุประสงค์ข้อ 2 วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ของคะแนนกิจกรรมที่ 1–6 เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มพัฒนาการ (Trend Analysis) ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลป้อนกลับของผู้สอน และการสะท้อนการเรียนรู้ในใบงานที่ 5

วัตถุประสงค์ข้อ 3 วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามทั้ง 2 ตอน โดยใช้เกณฑ์แปลผลค่าเฉลี่ยแบบ 5 ระดับ (4.21–5.00 = มากที่สุด, 3.41–4.20 = มาก, 2.61–3.40 = ปานกลาง, 1.81–2.60 = น้อย, 1.00–1.80 = น้อยที่สุด) ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ก่อนและหลังเรียน รายวิชาสัมมนาทางบริหารธุรกิจ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินตนเอง (Retrospective Pretest) จากนักศึกษาจำนวน 18 คน จากประชากรทั้งหมด 22 คน (คิดเป็นอัตราตอบกลับร้อยละ 81.82) ก่อนวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผู้วิจัยทดสอบการแจกแจงปกติด้วยสถิติ Shapiro-Wilk Test หากไม่เป็นการแจกแจงปกติจะใช้ Wilcoxon Signed-Rank Test เป็นสถิติหลัก ทั้งนี้ แม้การวิจัยใช้วิธีการศึกษาจากประชากรทั้งหมด แต่เนื่องจากผู้เข้าร่วมจริงมีจำนวน 18 คน จากประชากร 22 คน (ร้อยละ 81.82) ผู้วิจัยจึงใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อยืนยันว่าผลต่างที่พบไม่ได้เกิดจากความบังเอิญ

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการรู้สารสนเทศหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกด้าน ค่าเฉลี่ยภาพรวมเพิ่มขึ้นจาก 2.05 เป็น 4.07 ด้วยขนาดอิทธิพลใหญ่มาก (Cohen's $d = 2.88$) ทักษะที่มีพัฒนาการสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (ผลต่าง +2.33) การพัฒนารอบแนวคิด (+2.17) และการเขียนรายงานเชิงวิชาการ (+2.11) ส่วนทักษะที่มีผลต่า่น้อยที่สุดคือการนำเสนอผลงาน (+1.61) ซึ่งเป็นทักษะที่นักศึกษามีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนค่อนข้างสูงอยู่แล้ว ($\mu = 2.50$)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้สารสนเทศก่อนและหลังเรียน ($N = 18$)

หมายเหตุ: *** $p < .001$; สถิติหลัก Wilcoxon Signed-Rank Test; Paired t-test ภาพรวม $t(17) = 12.232$, $p < .001$; Cohen's $d = 2.88$

นอกจากนี้ เนื่องจากกิจกรรมที่ 1 (ใบงานที่ 1) กำหนดให้นักศึกษาประเมินคุณภาพแหล่งข้อมูลที่เลือกตามเกณฑ์ CRAAP Test ทั้ง 5 มิติด้วยตนเอง ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ผลการประเมินดังกล่าวเพิ่มเติม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินตนเองของนักศึกษาต่อคุณภาพแหล่งข้อมูลที่เลือกตามเกณฑ์ CRAAP Test ทั้ง 5 มิติ ($N = 18$)

มิติการประเมิน	μ	σ	ระดับ	อันดับ
Relevance (ความเกี่ยวข้อง)	5.00	0.00	มากที่สุด	1
Purpose (วัตถุประสงค์ของการเผยแพร่)	5.00	0.00	มากที่สุด	1
Currency (ความทันสมัย)	4.94	0.23	มากที่สุด	3
Authority (ความน่าเชื่อถือของผู้เขียน)	4.72	0.45	มากที่สุด	4
Accuracy (ความถูกต้องของข้อมูล)	4.72	0.45	มากที่สุด	4
ภาพรวม	4.88	0.19	มากที่สุด	-

หมายเหตุ: เกณฑ์แปลผลค่าเฉลี่ย: 4.21–5.00 = มากที่สุด, 3.41–4.20 = มาก, 2.61–3.40 = ปานกลาง 1.81–2.60 = น้อย, 1.00–1.80 = น้อยที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมนักศึกษาประเมินคุณภาพแหล่งข้อมูลที่เลือกตามเกณฑ์ CRAAP Test อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.88$, $\sigma = 0.19$) โดยทั้ง 5 มิติอยู่ในช่วงระดับมากที่สุด (4.21–5.00) สะท้อนว่านักศึกษาสามารถเลือกแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพและประเมินด้วยเกณฑ์ CRAAP ได้อย่างเป็นระบบ

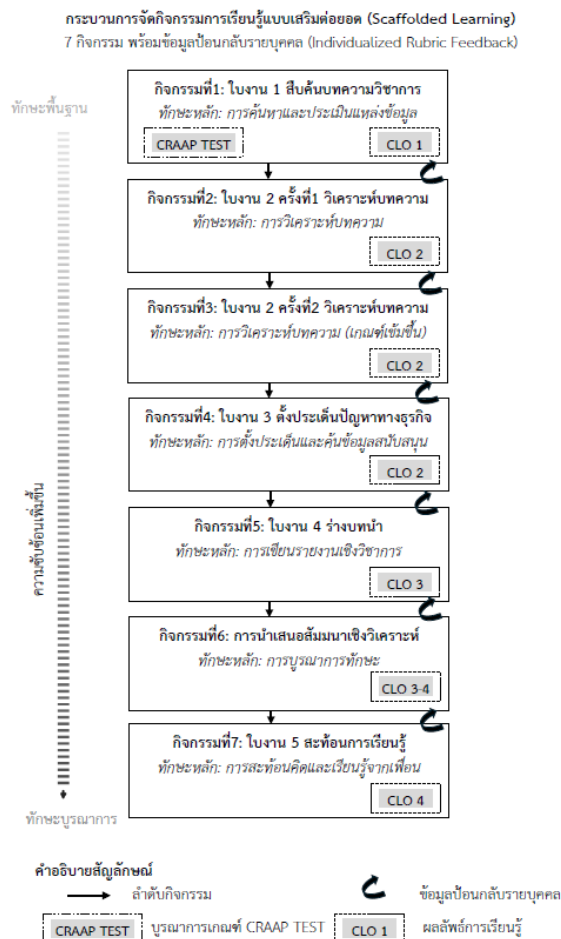
เมื่อพิจารณาในระดับมิติ พบว่า มิติความเกี่ยวข้อง (Relevance) และมิติวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ (Purpose) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันที่ 5.00 ($\sigma = 0.00$) โดยนักศึกษาทั้ง 18 คนประเมินคะแนนเต็มทั้งสองมิติ สะท้อนว่ามิติเหล่านี้เป็นมิติที่นักศึกษามีความมั่นใจ เนื่องจากสามารถพิจารณาได้จากเนื้อหาของบทความและเจตนาของผู้เขียนที่แสดงอย่างเปิดเผย ถัดมา คือ มิติความทันสมัย (Currency, $\mu = 4.94$, $\sigma = 0.23$) ซึ่งมีเกณฑ์เชิงวัดถ่วง (ปีที่ตีพิมพ์) จึงประเมินได้ชัดเจน

ในทางกลับกัน มิติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มิติความน่าเชื่อถือของผู้เขียน (Authority, $\mu = 4.72$, $\sigma = 0.45$) และมิติความถูกต้องของข้อมูล (Accuracy, $\mu = 4.72$, $\sigma = 0.45$) โดยมีนักศึกษา 5 คนจาก 18 คนให้คะแนน 4 ในแต่ละมิติ ซึ่งเป็นมิติที่ต้องใช้วิจารณญาณเชิงวิพากษ์ในการประเมินสถานภาพและคุณวุฒิของผู้เขียน รวมถึงการตรวจสอบระเบียบวิธีวิจัยและการอ้างอิง ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่านักศึกษาเริ่มมีวิจารณญาณในการประเมินมิติที่ต้องใช้การคิดเชิงวิพากษ์ โดยไม่ให้คะแนนเต็มโดยอัตโนมัติ ซึ่งเป็นพัฒนาการเชิงบวกของทักษะการรู้สารสนเทศ สอดคล้องกับหลักฐานเชิงคุณภาพจากใบงานที่ 5 ที่นักศึกษา (S12) สะท้อนว่า “ผมเริ่มมีวิจารณญาณในการคัดกรองข้อมูล”

ทั้งนี้ การประเมินตนเองด้วยเกณฑ์ CRAAP Test ในใบงานที่ 1 สอดคล้องกับหลักการของเครื่องมือที่ Blakeslee (2004) พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้สารสนเทศประเมินแหล่งข้อมูลได้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมเหตุสมผลของการประเมินจากคะแนนการให้เหตุผล (ส่วนที่ 2 ของใบงานที่ 1) เพื่อยืนยันว่านักศึกษาประเมินอย่างมีวิจารณญาณและมีหลักฐานสนับสนุน

2. ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้จากการใช้การประเมินแบบรูบริก (Rubric-based Assessment) 2.1 แนวโน้มพัฒนาการจากคะแนนกิจกรรมการเรียนรู้ (Trend Analysis)

ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรมหลัก (กิจกรรมที่ 1-6 ได้แก่ ใบงานที่ 1-4 และการนำเสนอสัมมนาเชิงวิเคราะห์) จากทั้งหมด 7 กิจกรรมตลอดภาคการศึกษา โดยไม่รวมกิจกรรมที่ 7 (ใบงานที่ 5 การสะท้อนการเรียนรู้) ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์ข้อ 1 และ 2.2 ทั้งนี้ นักศึกษาจำนวน 18 คนเข้าร่วมกิจกรรมครบถ้วน โดยทุกกิจกรรมประเมินด้วยรูบริกที่แก่นักศึกษาก่อนลงมือทำงาน และให้ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคลก่อนเข้าสู่กิจกรรมถัดไป เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบแนวโน้มพัฒนาการข้ามกิจกรรมที่มีคะแนนแตกต่างกันได้ ผู้วิจัยแปลงคะแนนเป็นร้อยละของคะแนนเต็ม โดยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเสริมต่อยอดทั้ง 7 กิจกรรม แสดงดังภาพที่ 2 และผลการวิเคราะห์คะแนน ดังแสดงในตารางที่ 3

ภาพที่ 2 กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเสริมต่อยอด 7 กิจกรรม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของคะแนนกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรม (N = 18)

กิจกรรม	ทักษะหลัก	CLO	เต็ม	μ	σ	ร้อยละ
กิจกรรม 1: ใบงาน 1 สืบค้นบทความ และ CRAAP Test	การค้นหา และประเมินแหล่งข้อมูล	CLO1	5	3.27	1.87	65.5
กิจกรรม 2: ใบงาน 2 ครั้งที่ 1 วิเคราะห์บทความ	การวิเคราะห์บทความ	CLO2	5	4.22	1.13	84.4
กิจกรรม 3: ใบงาน 2 ครั้งที่ 2 วิเคราะห์บทความ	การวิเคราะห์บทความ	CLO2	5	4.02	1.16	80.4

(แก้ไข)	(เกณฑ์เข้มข้น)					
กิจกรรม 4: ใ้งาน 3 ตั้งประเด็นปัญหา	การตั้งประเด็น และค้นข้อมูลสนับสนุน	CLO2	10	7.93	1.52	79.3
กิจกรรม 5: ใ้งาน 4 ร่างบทนำ	การเขียนรายงานเชิงวิชาการ	CLO3	5	4.89	0.27	97.8
กิจกรรม 6: การนำเสนอสัมมนาเชิงวิเคราะห์	การบูรณาการ (รายงานการนำเสนอ และสื่อนำเสนอ)	CLO3-4	60	51.44	5.18	85.7

หมายเหตุ: 1) กิจกรรม 1 รวมนักศึกษา 2 คนที่ได้ 0 คะแนนจากการส่งงานล่าช้าเกินกำหนด 2) กิจกรรม 2 และ 3 เป็นใ้งานที่ 2 ฉบับเดียวกัน (เต็ม 10 คะแนน) แบ่งส่ง 2 ครั้ง (ครั้งละ 5 คะแนน) โดยครั้งที่ 2 ใช้เกณฑ์รูปrikที่เข้มงวดขึ้นและหักคะแนน 50% สำหรับการส่งงานล่าช้า

จากตารางที่ 3 พบว่า กิจกรรมที่ 1 มีค่าเฉลี่ยร้อยละต่ำที่สุดที่ 65.5 ($\sigma = 1.87$) สะท้อนความแตกต่างของพื้นฐานนักศึกษา กิจกรรมที่ 2 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 84.4 โดย σ ลดลงเกือบครึ่ง บ่งชี้ว่าข้อมูลป้อนกลับรายบุคคล ช่วยให้นักศึกษาปรับตัวได้ กิจกรรมที่ 3 ลดลงเล็กน้อยเป็นร้อยละ 80.4 แต่เป็นผลจากเกณฑ์ที่เข้มงวดขึ้น ไม่ใช่พัฒนาการที่ถดถอย กิจกรรมที่ 4 มีค่าร้อยละ 79.3 สอดคล้องกับความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ 5 มีค่าร้อยละสูงสุดที่ 97.8 ($\sigma = 0.27$) สะท้อนว่าข้อมูลป้อนกลับสะสมช่วยให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกิจกรรมที่ 6 มีค่าร้อยละ 85.7 แม้ต้องบูรณาการทุกทักษะ

เมื่อพิจารณาภาพรวม พบข้อสังเกตสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) σ มีแนวโน้มลดลงจาก 1.87 ในกิจกรรมที่ 1 เหลือ 0.27 บ่งชี้ว่าความแตกต่างระหว่างบุคคลลดลงอย่างต่อเนื่อง และ 2) ค่าเฉลี่ยร้อยละที่ลดลงเล็กน้อยในกิจกรรมที่ 3 และ 4 เป็นผลจากเกณฑ์การประเมินที่เข้มงวดขึ้นและความซับซ้อนของงานที่สูงขึ้น

2.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสะท้อนการเรียนรู้ของนักศึกษา (Content Analysis)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากใ้งานที่ 5 (N = 18) จัดกลุ่มเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

ทักษะที่นักศึกษาเรียนรู้สั้กว่าพัฒนาขึ้นมากที่สุด

กลุ่มที่ 1 การค้นหาค้นหาบทความวิชาการและการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (8 คน จาก 18 คน) นักศึกษาสะท้อนว่า ก่อนเรียนมักค้นข้อมูลจากแหล่งทั่วไปโดยไม่ตรวจสอบ แต่หลังเรียนสามารถสืบค้นจากฐานข้อมูลวิชาการและประเมินด้วยเกณฑ์ CRAAP Test ได้ ดังตัวอย่าง "ก่อนเรียนวิชานี้ ผมมักจะค้นข้อมูลจากกูเกิล (Google) แล้วก็เอาบทความแรกที่เจอมาใช้เลย โดยไม่ได้คิดว่าข้อมูลนั้นน่าเชื่อถือหรือเปล่า แต่หลังจากได้เรียนรู้เกณฑ์ CRAAP ผมเริ่มมีวิจารณญาณในการคัดกรองข้อมูล" (S12)

กลุ่มที่ 2 การวิเคราะห์และสรุปบทความ (4 คน จาก 18 คน) นักศึกษาสะท้อนว่า พัฒนาจากเดิมที่อ่านงานวิจัยแล้วไม่เข้าใจจนสามารถจับประเด็นประสงค์และผลวิจัยได้ ดังตัวอย่าง "ตอนแรกหนูอ่านงานวิจัยแล้วไม่ค่อยเข้าใจเลย ไม่รู้จะจับประเด็นตรงไหน พอได้ทำเองหลายครั้ง เลยเริ่มจับจุดได้ว่าอะไรคือวัตถุประสงค์ อะไรคือผลการวิจัย" (S03)

กลุ่มที่ 3 การพัฒนารอบแนวคิด (3 คน จาก 18 คน) นักศึกษาสะท้อนว่า หลังเรียนเริ่มเห็นความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับปัญหาวิจัย ดังตัวอย่าง "ก่อนหน้านี้แทบไม่เข้าใจเลยว่ากรอบแนวคิดต้องเชื่อมโยงกับอะไร แต่รู้ว่ามีตัวแปร แต่ไม่เข้าใจภาพรวม พอได้เรียนและได้ลองทำจริงถึงเริ่มเข้าใจว่าต้องดูจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก่อน" (S11)

กลุ่มที่ 4 การเขียนรายงานเชิงวิชาการและการนำเสนอผลงาน (3 คน จาก 18 คน) นักศึกษาเน้นพัฒนาการด้านความมั่นใจในการนำเสนอ ดังตัวอย่าง "เนื่องจากได้เรียนรู้วิธีการนำเสนอและการเตรียมสื่อนำเสนอจากอาจารย์ และจากการสังเกตเทคนิคการนำเสนอของเพื่อนๆ ในชั้นเรียน แล้วนำมาปรับใช้กับการนำเสนอผลงานของตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น ก้าวผ่านความกลัว" (S01)

2. สิ่งที่ทำหายที่สุดและแนวทางแก้ปัญหา

ผลการวิเคราะห์พบประเด็นทำหาย 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การตั้งประเด็นปัญหาให้ชัดเจน นักศึกษาหลายคนระบุว่า มักตั้งประเด็นกว้างเกินไป โดยแก้ปัญหาด้วยการกลับไปทบทวนวัตถุประสงค์ของงาน ดูตัวอย่างหัวข้อวิจัยอื่น และปรับประเด็นหลายรอบ ดังตัวอย่าง "ตอนแรกผมเลือกประเด็นกว้างๆ แบบการนำ AI มาใช้ในภาครัฐ แต่พบว่ากว้างเกินไป ไม่สามารถศึกษาได้จริง ผมถึงเข้าใจว่าต้องจำกัดขอบเขตให้ชัดเจนศึกษาใคร ที่ไหน อะไร" (S12)

ประเด็นที่ 2 การเขียนรายงานเชิงวิชาการและการพัฒนารอบแนวคิด นักศึกษาหลายคนระบุว่า เป็นเรื่องยากเนื่องจาก

ต้องอ่านงานวิจัยจำนวนมากและเรียบเรียงเนื้อหาให้เป็นระบบ โดยแก้ปัญหาด้วยการตั้งใจฟังข้อมูลป้อนกลับของอาจารย์ในทุกสัปดาห์ แล้วกลับมาเปรียบเทียบกับงานเดิมเพื่อดูจุดที่ต้องปรับปรุง

ประเด็นที่ 3 การใช้ AI อย่างถูกต้อง เป็นประเด็นที่น่าสนใจซึ่งนักศึกษาหลายคนสะท้อนว่าก่อนเรียนเคยให้ AI เขียนงานแทน แต่หลังเรียนเรียนรู้ที่จะใช้ AI เป็นผู้ช่วยค้นหาข้อมูล แล้วตรวจสอบความถูกต้องด้วยตนเอง ดังตัวอย่าง "หาข้อมูลได้ด้วยตัวเอง โดยมี AI เป็นผู้ช่วย จากเมื่อก่อน AI เขียนข้อมูลให้" (S05) และ "การที่ AI ให้ข้อมูลอะไรมาก็ควรนำมาวิเคราะห์ก่อนว่าตอบมาถูก-ผิดหรือตรงคำถามกับข้อมูลที่เราต้องการหรือไม่" (S10)

ประเด็นที่ 4 ข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและทักษะส่วนบุคคล นักศึกษาบางคนระบุว่า อินเทอร์เน็ตไม่เสถียรระหว่างเรียนออนไลน์ และบางคนมีข้อจำกัดด้านภาษาอังกฤษในการอ่านบทความวิชาการ โดยแก้ปัญหาด้วยการ ดาวน์โหลดวิดีโอบันทึกการสอนมาดูซ้ำ ใช้เครื่องมือแปลภาษาช่วย และสอบถามเพื่อนในชั้นเรียน

3. ทักษะที่จะนำไปใช้ในอนาคต

ผลการวิเคราะห์ พบว่า นักศึกษาระบุทักษะที่จะนำไปใช้ในอนาคตใน 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มแรก ทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการคิดวิเคราะห์ (พบมากที่สุด) โดยนักศึกษาเชื่อมโยงกับการตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลในการทำงาน ดังตัวอย่าง "ไม่ว่าจะทำงานอะไร ก็ต้องตัดสินใจจากข้อมูล ไม่ใช่แค่ความรู้สึก" (S03) กลุ่มที่สอง ทักษะการเขียนเชิงวิชาการอย่างเป็นระบบ ซึ่งนักศึกษาเห็นว่าสามารถนำไปใช้ในการทำสารนิพนธ์ การเรียนรู้อิสระ หรือการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น และกลุ่มที่สาม ทักษะการนำเสนอและการสื่อสาร ซึ่งนักศึกษาเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการทำงานจริง เช่น การเสนอโครงการ การประชุม และการสัมมนา

3. ผลการวิเคราะห์การรับรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้การประเมินแบบรูบริก (Rubric-based Assessment)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านกูเกิลฟอร์ม (Google Forms) จากนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ครบถ้วน จำนวน 18 คน แบบสอบถามประกอบด้วยการรับรู้ต่อรูบริก (5 ข้อ) ความพึงพอใจต่อการจัดการรายวิชา (4 ข้อ) และข้อเสนอแนะปลายเปิด (2 ข้อ) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การรับรู้และความเข้าใจต่อรูบริก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ต่อรูบริก (N = 18)

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับ
1. รูบริก (Rubric) ทำให้ท่านเข้าใจเกณฑ์การให้คะแนนก่อนส่งงานแต่ละชิ้นได้ชัดเจน	4.56	0.50	มากที่สุด
2. รูบริก (Rubric) ช่วยให้ท่านวางแผนการทำงานแต่ละใบงานได้ดีขึ้น	4.72	0.45	มากที่สุด
3. ข้อมูลป้อนกลับที่ได้รับจากรูบริกช่วยให้ท่านปรับปรุงงาน	4.72	0.45	มากที่สุด
4. เกณฑ์การประเมินในรูบริก (Rubric) มีความยุติธรรมและโปร่งใส	4.61	0.49	มากที่สุด
5. ท่านเข้าใจจุดอ่อนของตนเองได้ชัดเจนจากรูบริก (Rubric) ที่ได้รับ	4.67	0.47	มากที่สุด
ภาพรวม	4.66	0.41	มากที่สุด

หมายเหตุ: ทุกข้อมีการตอบเฉพาะระดับ 4 (มาก) และ 5 (มากที่สุด) เท่านั้น ไม่มีนักศึกษาค้นใดตอบในระดับ 1–3

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษามีการรับรู้ต่อรูบริกในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.66$, $\sigma = 0.41$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2 (รูบริกช่วยให้ท่านวางแผนการทำงานได้ดีขึ้น) และข้อ 3 (ข้อมูลป้อนกลับช่วยให้ปรับปรุงงานได้จริง) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.72 ($\sigma = 0.45$)

3.2 ความพึงพอใจต่อการจัดการรายวิชา

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจต่อการจัดการรายวิชา (N = 18)

รายการประเมิน	μ	σ	ระดับ
1. ความพึงพอใจโดยรวมต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้	4.78	0.42	มากที่สุด
2. ความพึงพอใจต่อจำนวนและความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนรู้ (กิจกรรมที่ 1–7)	4.78	0.42	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจต่อเกณฑ์การให้คะแนนรูบริก (Rubric) ที่ใช้ในแต่ละใบงาน	4.67	0.47	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจต่อข้อมูลป้อนกลับที่ได้รับหลังส่งงานแต่ละชิ้น	4.72	0.45	มากที่สุด
ภาพรวม	4.74	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.41$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 (ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอน) และข้อ 2 (ความพึงพอใจต่อจำนวนและความหลากหลายของกิจกรรม) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 4.78 ($\sigma = 0.42$)

3.3 ข้อเสนอแนะจากนักศึกษา (คำถามปลายเปิด)

ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาจากคำตอบปลายเปิด 2 ข้อ โดยมีนักศึกษาตอบข้อ 1 จำนวน 12 คน และตอบข้อ 2 ที่มีเนื้อหาสาระจำนวน 4 คน โดยผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

ข้อ 1 rubric (Rubric) มีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนรู้อย่างไร

การวิเคราะห์เนื้อหาจากคำตอบ 12 รายการ สามารถจัดกลุ่มประเด็นสำคัญได้ 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การเข้าใจเกณฑ์และความคาดหวังล่วงหน้า กล่าวคือ นักศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่า rubric ช่วยให้ทราบล่วงหน้าว่าผู้สอนต้องการเน้นจุดใด และทำให้เห็นชัดเจนว่าต้องทำงานในระดับใดจึงจะได้คะแนนตามที่ต้องการ ส่งผลให้สามารถทำงานได้ตรงประเด็นและมีคุณภาพ

ประเด็นที่ 2 การใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบก่อนส่งงาน (Self-assessment Checklist) กล่าวคือ นักศึกษาหลายคนระบุว่าใช้ rubric เป็นเครื่องมือตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนส่งงาน ช่วยลดความผิดพลาดและพัฒนางานให้ดีขึ้น

ประเด็นที่ 3 การรู้จุดอ่อนของตนเองและพัฒนาตรงจุด โดยนักศึกษาระบุว่า rubric ช่วยให้เข้าใจจุดอ่อนของตนเองได้ชัดเจนและสามารถพัฒนาในจุดนั้นได้โดยตรง ลดความกังวลเรื่องคะแนนเนื่องจากเห็นเกณฑ์ที่โปร่งใส

ประเด็นที่ 4 การวางแผนและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งนักศึกษาระบุว่า rubric ช่วยให้วางแผนการทำงานได้อย่างเป็นระบบ มีทิศทางที่ชัดเจน และเตรียมตัวสำหรับการนำเสนออย่างมั่นใจ

ข้อ 2 ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงรายวิชา

นักศึกษากลุ่มใหญ่ระบุว่า รายวิชาอยู่ในระดับที่ดีแล้วและมีข้อมูลการสอนครบถ้วนสมบูรณ์ สำหรับข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ที่น่าสนใจ ได้แก่ 1) การเพิ่มเกณฑ์ด้านความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าใน rubric เพื่อส่งเสริมการคิดนอกกรอบ และ 2) การเชิญวิทยากรจากภาคธุรกิจจริงมาแบ่งปันประสบการณ์และกรณีศึกษาที่ทันสมัย รวมถึงการรวบรวมตัวอย่างผลงานที่โดดเด่นจากรุ่นพี่เป็นแนวทางศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ก่อนและหลังเรียน

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในทุกทักษะทั้ง 8 ด้าน โดยค่าเฉลี่ยภาพรวมเพิ่มขึ้นจาก 2.05 เป็น 4.07 ด้วยขนาดอิทธิพลระดับใหญ่มาก (Cohen's $d = 2.88$) ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการรู้สารสนเทศสำหรับอุดมศึกษาที่ระบุว่า การรู้สารสนเทศเป็นชุดความสามารถบูรณาการที่สามารถพัฒนาได้ผ่านการปฏิบัติจริง (Association of College and Research Libraries, 2016) อีกทั้งยังสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ยืนยันว่าการรู้สารสนเทศมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักศึกษาสายบริหารธุรกิจ (Mughari, et al., 2023) กล่าวคือ นักศึกษาที่มีทักษะการรู้สารสนเทศสูงจะมีผลการเรียนที่ดีกว่า สะท้อนว่าการพัฒนาทักษะเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ

ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ทักษะกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัย ได้แก่ การตั้งประเด็นปัญหาทางธุรกิจ การเขียนรายงานเชิงวิชาการ และการพัฒนากรอบแนวคิด ซึ่งเป็นกลุ่มที่นักศึกษามีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนต่ำที่สุด ($\mu = 1.67-1.78$) กลับเป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการสูงสุด (ผลต่าง +2.06 ถึง +2.17) ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่า การให้ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคลที่ระบุจุดอ่อนอย่างเฉพาะเจาะจง ประกอบกับการจัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงอย่างเป็นลำดับขั้น สามารถช่วยให้นักศึกษาที่ขาดพื้นฐานพัฒนาทักษะได้อย่างก้าวกระโดด สอดคล้องกับข้อค้นพบที่ยืนยันว่า การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ (จินทกานต์ พันเลียว, 2562) ทั้งนี้ยังพบว่า การพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศจะเกิดผลสูงสุดเมื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีการประเมินผลต่อเนื่อง (ดวงแก้ว เงินพูลทรัพย์ และชุดิมา สัจจานันท์, 2563) ซึ่งตรงกับแนวทางของงานวิจัยนี้ที่ใช้ rubric ประเมิน ทุกกิจกรรมตลอดภาคการศึกษา

ในขณะเดียวกัน ทักษะการนำเสนอผลงานและการใช้เทคโนโลยีมีผลต่ามน้อยที่สุด (+1.61 และ +1.89) เนื่องจากนักศึกษามีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนค่อนข้างสูงอยู่แล้ว ($\mu = 2.50$ และ 2.56) ซึ่งอาจเป็นผลจากความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีและประสบการณ์การนำเสนอจากรายวิชาอื่น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการเรียนรู้จากการใช้การประเมินแบบรูบริก (Rubric-based Assessment)

ผลการวิเคราะห์แนวโน้มพัฒนาการ พบแนวโน้มที่สอดคล้องกับหลักการเสริมต่อยอด (Vygotsky, 1978) ใน 2 ประเด็น กล่าวคือ ประเด็นแรก ค่าเฉลี่ยร้อยละเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมที่ 1 (ร้อยละ 65.5) ไปจนถึงกิจกรรมที่ 5 (ร้อยละ 97.8) แม้ว่าความซับซ้อนของงานจะเพิ่มขึ้น สะท้อนว่าการจัดลำดับกิจกรรมจากง่ายไปซับซ้อนช่วยให้ นักศึกษาสังเคราะห์พื้นฐานก่อนนำไปใช้ในงานที่ท้าทายขึ้น ประเด็นที่สอง ค่า σ ลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 1.87 เหลือ 0.27 บ่งชี้ว่า ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคลทำหน้าที่เป็นนั่งร้าน (Scaffolding) ที่ช่วยให้นักศึกษาที่มีพื้นฐานต่างกันพัฒนาจนมีผลสัมฤทธิ์ใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของเขตพัฒนาการใกล้เคียง (Zone of Proximal Development) ที่ระบุว่า การสนับสนุนที่เหมาะสมจากผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนก้าวข้ามขีดจำกัดของตนเองได้

ผลดังกล่าวสนับสนุนแนวคิดที่ว่า รูบริกทำหน้าที่เป็นเครื่องมือการสอน (Teaching Tool) ไม่ใช่เพียงเครื่องมือการประเมิน (Stevens and Levi, 2005) โดยในการวิจัยนี้รูบริกทำหน้าที่ 3 ประการ ได้แก่ การสื่อสารความคาดหวังก่อนทำงาน (Feed-forward) การให้ข้อมูลป้อนกลับที่เฉพาะเจาะจงหลังส่งงาน (Feedback) และการเป็นเครื่องมือให้นักศึกษาตรวจสอบตนเอง (Self-assessment) ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสะท้อนการเรียนรู้ยืนยันบทบาททั้ง 3 ประการ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสะท้อนการเรียนรู้ยังเผยประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทบาทของ CRAAP Test ในฐานะเครื่องมือพัฒนาการรู้สารสนเทศ โดยนักศึกษาจำนวนมากที่สุด (8 คน จาก 18 คน) ระบุว่าทักษะการค้นหาและการประเมินแหล่งข้อมูลพัฒนาขึ้นมากที่สุด โดยเฉพาะการเปลี่ยนพฤติกรรมจากการค้นข้อมูลจากแหล่งทั่วไปมาเป็นการสืบค้นจากฐานข้อมูลวิชาการอย่างเป็นระบบ ชี้ให้เห็นว่าเกณฑ์ CRAAP Test สามารถประยุกต์ใช้ในบริบทการศึกษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Blakeslee, 2004)

อีกประเด็นที่น่าสนใจจากการสะท้อนการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) โดยนักศึกษาหลายคนสะท้อนว่า ก่อนเรียนเคยให้ AI เขียนงานแทนทั้งหมด แต่หลังเรียนเปลี่ยนมาใช้ AI ในฐานะผู้ช่วยค้นหาข้อมูลแล้วตรวจสอบความถูกต้องด้วยตนเอง สะท้อนว่าการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศยังส่งเสริมการรู้เท่าทันเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ที่ 3 การรับรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้การประเมินแบบรูบริก (Rubric-based Assessment)

ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีการรับรู้ต่อรูบริกในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.66$) และมีความพึงพอใจต่อการจัดการรายวิชาในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.74$) โดยทุกข้อคำถามในแบบสอบถามการรับรู้มีการตอบเฉพาะระดับ 4 และ 5 เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ว่า นักศึกษาให้คุณค่ากับรูบริกในฐานะเครื่องมือที่ช่วยให้เข้าใจความคาดหวังของผู้สอนและใช้ตรวจสอบผลงานก่อนส่ง (Andrade and Du, 2005) ซึ่งตรงกับประเด็นที่พบในข้อเสนอแนะปลายเปิดของการวิจัยนี้ ที่นักศึกษาระบุว่า ใช้รูบริกเป็นเครื่องมือตรวจสอบก่อนส่งงาน (Self-assessment Checklist)

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูบริกช่วยให้วางแผนการทำงานได้ดีขึ้น และข้อมูลป้อนกลับช่วยให้ปรับปรุงงานได้จริง ($\mu = 4.72$ ทั้ง 2 ข้อ) สะท้อนว่า นักศึกษาให้คุณค่ากับบทบาทคู่ขนานของรูบริก ทั้งการสื่อสารความคาดหวังล่วงหน้า (Feed-forward) และการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) สอดคล้องกับรัตนภรณ์ ทรงภาวุฒิกุล (2560) ที่เสนอว่า รูบริกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การวัดและประเมินผลมีความโปร่งใสและเป็นธรรม และสอดคล้องกับ จารุณีย์ นิเมตศิริวัฒน์ และคณะ (2567) ซึ่งพบว่า การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผ่านรูบริกช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถามยืนยันบทบาทของรูบริกในหลายมิติ โดยนักศึกษาท่านหนึ่งสะท้อนว่า "ช่วยพัฒนาการเรียนรู้โดยทำให้ผู้เรียนทราบความคาดหวังและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนล่วงหน้า ส่งผลให้พัฒนาผลงานได้ตรงจุด ประเมินตนเองได้ ลดความกังวลเรื่องคะแนน และส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ผ่านคำติชม" ซึ่งสะท้อนบทบาทของรูบริกครอบคลุมทั้งการสื่อสารความคาดหวังล่วงหน้า (Feed-forward) การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และการเป็นเครื่องมือประเมินตนเอง (Self-assessment) สอดคล้องกับ กรอบแนวคิด 3 บทบาทของรูบริกตาม Stevens and Levi (2005) นอกจากนี้ นักศึกษาอีกท่านระบุว่า "เวลาเตรียมสัมมนาก็มั่นใจขึ้น เพราะรู้เกณฑ์ล่วงหน้าว่าอาจารย์ดูอะไรบ้าง" บ่งชี้ว่ารูบริกช่วยลดความวิตกกังวลในการเตรียมงาน ตรงกับข้อค้นพบของ Andrade and Du (2005) และอีกท่านหนึ่งสะท้อนว่า "รูบริก ทำให้เข้าใจจุดอ่อนของตนเองแล้วพัฒนาในจุดนั้น" ซึ่งสะท้อนว่ารูบริกยังทำหน้าที่เป็นกลไกส่งเสริมการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง (Self-regulated Learning) ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะยาวของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สำหรับด้านความพึงพอใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและจำนวนกิจกรรม

($\mu = 4.78$ ทั้ง 2 ข้อ) บ่งชี้ว่าการออกแบบกิจกรรมแบบเสริมต่อยอดที่แบ่งงานซับซ้อนเป็นขั้นตอนย่อยพร้อมให้ข้อมูลป้อนกลับก่อนเข้าสู่ขั้นตอนถัดไป เป็นรูปแบบที่นักศึกษายอมรับในระดับสูง ข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์จากนักศึกษา เช่น การเพิ่มเกณฑ์ด้านความคิดสร้างสรรค์ในรูปрик และการเชิญวิทยากรจากภาคธุรกิจ เป็นข้อมูลที่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนารายวิชาต่อไป

ผลการวิจัยยังชี้ถึงความสำคัญของทักษะการรู้สารสนเทศในบริบทสาขาวิชาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ กล่าวคือ ทักษะการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (ผลต่าง +2.33) สามารถถ่ายโอนสู่ การวิเคราะห์คู่แข่ง (Competitor Analysis) และการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility Study) เช่นเดียวกับทักษะการพัฒนากรอบแนวคิด (+2.17) และการตั้งประเด็นปัญหาทางธุรกิจ (+2.06) ที่เป็นฐานของการระบุโอกาสทางธุรกิจ (Opportunity Recognition) ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ Bashir, et al. (2025) ซึ่งพบว่า ทักษะการรู้สารสนเทศมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจและทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งสอดคล้องกับกรอบ Association of College and Research Libraries (2016) ในประเด็น "การวิจัยเป็นการสืบเสาะ" (Research as Inquiry) และ "การสืบค้นเป็นการสำรวจเชิงกลยุทธ์" (Searching as Strategic Exploration) ดังนั้น การประเมินแบบรูปริกจึงไม่เพียงพัฒนาทักษะวิชาการ แต่ยังเตรียมความพร้อมทักษะเชิงผู้ประกอบการสำหรับอาชีพในอนาคตของนักศึกษา

ข้อจำกัดของการวิจัยการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดที่ควรพิจารณาในการตีความผลการวิจัย ดังนี้

- 1) ประชากรมีจำนวน 22 คน และผู้เข้าร่วมจริง 18 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร เพียงสาขาเดียว ผลการวิจัยจึงสะท้อนบริบทเฉพาะของรายวิชาและกลุ่มนักศึกษาดังกล่าว การนำผลไปใช้ในบริบทอื่นควรพิจารณาความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
- 2) การวัดทักษะการรู้สารสนเทศก่อนและหลังเรียนใช้วิธีการประเมินย้อนหลัง (Retrospective Pretest) ซึ่งอาจมีอคติจากการระลึกย้อนหลัง (Recall Bias) อย่างไรก็ตาม วิธีนี้มีข้อดีคือหลีกเลี่ยงปัญหาอคติจากการเปลี่ยนมาตรฐานการประเมินตนเอง (Response Shift Bias) ที่มักเกิดในการประเมินแบบก่อน-หลังแยกช่วงเวลา
- 3) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนที่ไม่มีกลุ่มควบคุม จึงไม่สามารถสรุปความเป็นเหตุเป็นผลได้อย่างเด็ดขาดว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการใช้รูปริกเพียงปัจจัยเดียว
- 4) การวิจัยดำเนินการในระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา จึงไม่สามารถประเมินความคงทนของทักษะที่พัฒนาขึ้นในระยะยาวได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ผู้สอนในรายวิชาที่มุ่งพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศสามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมแบบเสริมต่อยอดร่วมกับการประเมินแบบรูปริกไปประยุกต์ใช้ โดยออกแบบกิจกรรมให้เรียงลำดับจากง่ายไปซับซ้อน พร้อมให้ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคลก่อนเข้าสู่กิจกรรมถัดไป
- 1.2 การให้ข้อมูลป้อนกลับรายบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการลดความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนจึงควรจัดสรรเวลาสำหรับการให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างเพียงพอ
- 1.3 เกณฑ์ CRAAP Test สามารถนำไปบูรณาการในรายวิชาอื่นที่ต้องการพัฒนาทักษะการประเมินแหล่งข้อมูล โดยเฉพาะในบริบทปัจจุบันที่นักศึกษามีแนวโน้มพึ่งพาข้อมูลจากปัญญาประดิษฐ์โดยไม่ตรวจสอบความถูกต้อง
- 1.4 ผู้สอนควรแจกรูปริกให้นักศึกษาศึกษาทบทวนก่อนลงมือทำงานทุกครั้ง เพื่อให้รูปริกทำหน้าที่เป็นเครื่องมือวางแผนและตรวจสอบตนเอง ไม่ใช่เพียงเครื่องมือให้คะแนน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรขยายการวิจัยไปยังนักศึกษาหลายสาขาวิชาหรือหลายสถาบัน เพื่อเพิ่มความสามารถในการสรุปผลทั่วไป
- 2.2 ควรออกแบบการวิจัยเชิงทดลองที่มีกลุ่มควบคุม เพื่อให้สามารถสรุปความเป็นเหตุเป็นผลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 2.3 ควรศึกษาติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อประเมินความคงทนของทักษะและการถ่ายโอนทักษะไปใช้ในรายวิชาอื่นหรือการทำงานจริง
- 2.4 ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของนักศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้และมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในบริบทการศึกษาปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา คำสมบัติ. (2562). การรู้สารสนเทศและการรับรู้ความสามารถตนเองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จันทกานต์ พันเลียว. (2562). การพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศในรายวิชาโครงงานสารสนเทศศาสตร์ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จารุณีย์ นิमितศิริวัฒน์ และคณะ. (2567). การศึกษาแนวคิดร่วมสร้างรูปรีคเพื่อประเมินแบบก่อสร้าง. วารสารสถาปัตยกรรม การออกแบบและการก่อสร้าง, 6(3), 28-43.
- ดวงแก้ว เงินพลทรัพย์ และชุติมา สัจจามันท์. (2563). การพัฒนาโมเดลการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวารสารศาสตร์. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 48 (2), บทความที่ 6.
- นพรุจ นาคบุรี และอุณเรื่อน เล็กน้อย. (2568). การใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบรู้สร้าง (Generative AI) อย่างมีจริยธรรมในการทำวิจัย และการเขียนทางวิชาการเพื่อการตีพิมพ์ของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในกรุงเทพมหานครตามแนวคิด AI Literacy. วารสารวิจัยวิชาการ, 8(5), 319–340. <https://doi.org/10.14456/jra.2025.125>
- ภคพร อำมาตย์มณี ชุ่มอินทจักร์. (2559). พฤติกรรมการรู้สารสนเทศเพื่อการศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- รัตนภรณ์ ทรงนภาวุฒิกุล. (2560). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการให้คะแนนแบบรูปรีค: Scoring Rubrics. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย, 12(1), 1-14.
- Al-kfairy, M., Mustafa, D., Kshetri, N., Insiew, M., & Alfandi, O. (2024). Ethical challenges and solutions of generative AI: An interdisciplinary perspective. Informatics, 11(3), 58. <https://doi.org/10.3390/informatics11030058>
- American Library Association. (1989). Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. Chicago : American Library Association.
- Andrade, H. and Du, Y. (2005). Student perspectives on rubric-referenced assessment. Practical Assessment, Research, and Evaluation, 10(1), Article 3.
- Association of College and Research Libraries. (2016). Framework for Information Literacy for Higher Education. [Online]. Available : <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>. [2569, มีนาคม 15].
- Bashir, I., et al. (2025). From info seeker to startup superhero: How information literacy influences entrepreneurial intention and skills among business students. Administrative Sciences, 15 (7), 239.
- Basili, C., et al. (2022). The role of policies on teaching information literacy in higher education: A comparative study in Italy and Thailand. The International Information & Library Review, 54(4), 354-371.
- Blakeslee, S. (2004). The CRAAP test. LOEX Quarterly, 31(3), Article 4.
- Mughari, S., et al. (2023). Effect of information literacy on academic performance of business students in Pakistan. Libri, 73, 355-368.
- Stevens, D. D. and Levi, A. J. (2005). Introduction to Rubrics: An Assessment Tool to Save Grading Time, Convey Effective Feedback, and Promote Student Learning. Sterling : Stylus Publishing.
- Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge : Harvard University Press.